

VALORIFICAREA MUZEALĂ A PALATULUI DE LA POTLOGI : MUZEUL „CONSTANTIN BRÎNCOVEANU ȘI EPOCA SA“

MARIA GEORGESCU

Restaurarea monumentelor istorice și valorificarea lor ca bunuri culturale pentru educarea publicului sînt preocupări care intră în domeniul muzeologiei. Transformarea lor în obiective muzeale depinde de importanța monumentului, fiind determinată de nivelul cultural al fiecărei țări.¹

Prin lucrările de restaurare la palatul de la Potlogi pe baza metodei istorice s-a urmărit redarea aspectului original al monumentului. Valorificarea palatului de la Potlogi ca obiectiv muzeal, răspunde ideii de a crea muzee cu o tematică specială, în legătură cu protejarea unor monumente istorice, cărora li se dă o funcție adecvată (științifică, didactică și educativă). În acest mod se asigură și buna lor conservare, ceea ce constituie o nouă formă organizatorică, aplicată pe scară largă în țara noastră.

Astfel de monumente istorice transformate în muzee se pot vedea: Muzeul de artă brîncovenească din palatul Mogoșoaia, expoziția mobilierului și feroneriei populare în casa lui Udriște Năsturel de la Herești, un muzeu istoric în castelul Bran, muzeul de istorie din Deva, muzeul Brukenthal din Sibiu, muzeul de artă din Cluj, muzeul județean Oradea, ultimele două organizate în palate baroce din sec. al XVIII-lea, iar Muzeul de artă din Craiova, Muzeul de istorie al orașului București și Muzeul de istorie al R.S.R. sînt instalate în case boierești și construcții reprezentative ale secolului trecut².

În acest sens în palatul de la Potlogi ne propunem, organizarea unui muzeu cu un profil distinct, accentuînd caracterul istoric — **MUZEUL CONSTANTIN BRÎNCOVEANU ȘI EPOCA SA** — încercînd astfel o nouă tematică, deosebită de muzeele brîncovenești de la Mogoșoaia și Hurez.

1. Corina Nicolescu, **Muzeologie generală**, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1975, p. 150.

2. Ibidem, p. 151, 165.

Palatul de la Potlogi construit de Constantin Brîncoveanu în anul 1698 constituie el însuși un obiectiv al artei brîncovenesti, tematica fiind dictată de monument care are calitatea de a evoca vizitatorului epoca brîncovenească.³

În forma de restaurare actuală, datorită integrării în ansamblu a unei bogate sculpturi, reproducînd pe cele păstrate fragmentar (coloane, balustrate, console etc.), palatul de la Potlogi, reprezintă alături de palatul de la Mogoșoaia, cel mai unitar monument brîncovenesc. Numai la palatul de la Potlogi s-au păstrat numeroase urme în decorația interioară și exterioară.

Organizarea muzeistică a monumentului se va face în limitele pe care ni le oferă materialul original existent din secolele al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea, de care dispune Muzeul județean Dimbovița: sculptură în piatră (elemente sculptate de arhitectură brîncovenească și pietre funerare), pictură murală (frescă brîncovenească, și fragmente de stucatură), podoabe (cercei, inele), ceramică decorativă (cahle smălțuite și discuri ornamentale) ceramică de uz și carte veche românească.

Acest material va fi însoțit de materiale auxiliare de caracter documentar: copii, facsimile, fotografii, diapozitive, desene, cărți, texte explicative de caracter general și etichete, care vor constitui partea documentară a expoziției.

TEMATICA EXPOZIȚIONALĂ

În organizarea de muzee în monumente istorice, principalul deziderat ar fi, realizarea unei expuneri perfect armonioase între epoca monumentului și exponate (exemple elocvente în acest sens le constituie muzeele de la Mogoșoaia și Hurez).

Muzeul Constantin Brîncoveanu și epoca sa, care se va organiza în palatul de la Potlogi, încercînd să răspundă acestui principiu va ilustra următoarele teme :

1. *Date privind istoricul palatului de la Potlogi și al așezării.* Această temă va fi ilustrată în expoziție prin materiale arheologice rezultate în urma cercetărilor, care au precedat restaurarea și prin materiale documentare (facsimile după documente, fotografii, planuri, texte explicative).

3. Ștefan Balș, *Restaurarea palatului brîncovenesc de la Potlogi*, în „Arhitectura R.P.R.”, nr. 2, 1955, p. II-18+12 fig. și o planșă; Ștefan Balș, *Curtea Domnească din Potlogi*, Buc., 1968, 34 p. + 2 pl. și 42 fig.; N. Stoicescu, *Bibliografia localităților și monumentelor feudale din România, (Țara Românească, Muntenia, Moldova și Dobrogea)*, în „Mitropolia Olteniei”, 1970, vol. II, p. 512.

G. Sion, *Date noi privitoare la arhitectura palatului brîncovenesc de la Potlogi*, în „R.M.M.I.A.”, nr. I/1970, p. 75-82.

2. *Personalitatea domnitorului Constantin Brîncoveanu.* Tema principală a muzeului se va face prin prezentarea portretelor domnitorului Constantin Brîncoveanu sub formă de copii după pictură murală, fotografii alb-negru sau color, diapozitive însoțite de un tablou sinoptic cu datele biografice și de texte explicative prezentându-l pe Constantin Brîncoveanu, marele feudal, omul politic și diplomatul, animatorul renașterii culturale și artistice și ale relațiilor culturale dintre Țara Românească și popoarele învecinate.

3. *Constantin Brîncoveanu — ctitor.* Tema se va realiza prin expunerea materialelor originale, elemente de arhitectură brîncovenească și prin materiale grafice: imagini de monumente în diapozitive, fotografii color și alb-negru, planuri, elevații, facsimile și texte.

4. *Constantin Brîncoveanu — protector al culturii.* În prezentarea acestei teme se vor urmări două aspecte : dezvoltarea învățămîntului și a tiparului, ilustrate prin materiale originale, carte veche românească, materiale ilustrative și texte.

PLANUL EXPUNERII

Ne-am propus organizarea muzeistică a sălilor etajului palatului, datorită faptului că reprezintă un interes deosebit prin bogăția decorației interioare realizate în stuc. Propunem următoarea distribuție a spațiului în funcție de teme (vezi anexele nr. 1 și nr. 2).

— Sălile 1 și 2 (41,5 m.p.; 32,82 m.p.) vor fi destinate temei „Date privind istoricul palatului de la Potlogi și al așezării“ care va constitui partea introductivă a expoziției.

— Sălile 3 și 4 (73,60 m.p.; 53,65 m.p.) vor prezenta tema „Personalitatea domnitorului Constantin Brîncoveanu“.

— Sălile 5, 6, 8 și 9 (87,45 m.p.; 40,3 m.p.; 39 m.p. și 38 m.p.) vor prezenta tema „Constantin Brîncoveanu ctitor și protector al artei învățămîntului și tiparului“.

— Sala 7 — loggia palatului — vor fi expuse piese sculptate în piatră în scopul de a acorda sala cu obiectele expuse.

Pivnița paratului avînd o suprafață de 190 m.p. va fi transformată în lapidarium, unde vor fi expuse elemente de arhitectură, descoperite la Curtea Domnească din Tîrgoviște, Mitropolia din Tîrgoviște, Curțile din Potlogi și Doicești.

Pentru ocrotirea și conservarea palatului de la Potlogi, precum și pentru ca viitorul muzeu să fie un loc de agrement și repaos propunem: amenajarea parcului și a lacului existente, evocînd epoca brîncovenească, dar realizînd în același timp ideea contemporană de integrare și participare a naturii la frumusețea muzeului și delectarea vizitatorului.

Amenajarea incintei palatului va asigura în primul rînd securitatea și va constitui totodată o „barieră psihologică“, muzeul apărînd vizitatorului ca o surpriză.

Alte construcții auxiliare palatului principal, care au făcut parte

din ansamblu vor avea funcții diverse de relații cu publicul. Casele vechi refăcute vor avea destinația unui complex cultural cu caracter polivalent, care să îndeplinească funcțiile unei case de cultură.

Cuhnia va avea o destinație comercială devenind un mic complex comercial, legat de produsele artizanale locale și de publicațiile muzeului.

MOBILIER ȘI UTILAJ

Prezentarea expoziției tematice — Constantin Brîncoveanu și epoca sa — trebuie să lase vizitatorului o imagine succintă, vie, impresionantă și instructivă asupra temelor prezentate. Alegerea cu probitate și spirit de selecție a obiectelor și a imaginilor expuse, trebuie să grăiască de la sine, legătura dintre ele putînd fi stabilită printr-o scurtă explicație, numai atunci cînd este absolut necesară, din cauză că lipsește veriga esențială — exponatul sau imaginea. Urmărirea unor efecte, sublinierea unor piese esențiale prin conținutul lor de idei, vechimea sau valoarea lor artistică, se impun cu necesitate în viitoarea expunere, care va urmări stabilirea unei legături directe între obiect și vizitator.

Impresia generală de ordin vizual, produsă de exponatele tridimensionale este unul din principiile de bază ale acestei expoziții⁴. Astfel ca să poată vorbi și impresiona de la sine, ele vor fi ajutate foarte subtil prin rafinate metode tehnice de expunere (texte, panouri colorate, sistemul de vitrine, lumina etc.); se vor găsi modalități de expunere libere, care să nu angreneze pereții, urmărind în primul rînd respectarea arhitecturii cu toate detaliile și ornamentele sculptate, care-i decorează.

O preocupare de bază în organizarea acestei expoziții o va constitui acordul sub raport științific și muzeografic între palatul de la Potlogi ca operă de artă în sine și exponate, precum și raportul iust care trebuie să existe între materialul auxiliar de caracter documentar și exponatele originale, încercînd armonizarea artistică și coloristică a obiectelor originale cu materialele ilustrative auxiliare.

Exponatele trebuie să alcătuiască un ansamblu coerent și unitar, care să rezulte în mod spontan pentru vizitator, fiind însă foarte bine gîndit de organizatorul expoziției⁵.

Deoarece palatul de la Potlogi este oarecum izolat de căile principale de acces, informarea pe bază de texte și desene trebuie să înceapă din șoseaua cea mai apropiată, cu cîtiva km. mai înainte de răscrucea drumurilor de acces. Panoul de semnalizare a acestui monument istoric, trebuie să aibă caracterul unui afiș, și întocmai ca firmele comerciale este bine să fie luminat, pentru a putea fi vizibil și noaptea. Pe acest indicator în mod obligatoriu trebuie să existe un element grafic, care

4. Corina Nicolescu, *op. cit.*, p. 163.

5. *Ibidem*.

să sugereze în primul rînd caracterul monumentului, apoi numele exact al localității, o schiță precisă a tuturor posibilităților de acces și orele de vizitare. Deoarece acest viitor obiectiv muzeal va fi și un punct de atracție turistică, așezat într-un cadru natural deosebit de frumos, este bine ca pe aceleași panouri indicatoare, așezate pe șosele să se semnaleze existența unui motel camping, restaurant, etc.⁶.

Scopul organizării muzeului „Constantin Brîncoveanu și epoca sa” în palatul de la Potlogi este de a deschide drumul muzeelor de caracter istoric-monografic, contribuind la cunoașterea unui important capitol din istoria patriei.

6. Ibidem, p. 175.